

Piše Lana Kovačević

Maturant Andrej Nikšić (na slici lijevo s Marinom Soljačićem) i maturanica Bruna Bakota (na slici desno s ministrom Radovanom Fuchsom) među 28 su najboljih ovogodišnjih maturanata diljem zemlje

Učenik zagrebačke XV. gimnazije Andrej Nikšić, uz još 28 ovogodišnjih najboljih maturanata diljem zemlje, i više nego uspješno zatvara jedno i otvara novo poglavlje u svom obrazovnom putu. Od 28.917 pristupnika ovogodišnjim ispitima državne mature, lista od 29 učenika u cijeloj generaciji koji su najbolje riješili te ispite pa su za to nagrađeni i novčanim iznosima brojčano nije impresivna. Ipak, ovogodišnji maturanti generacija su koja je kroz svoje srednjoškolsko obrazovanje doslovce osakaćena više nego ijedna druga. Riječ je o učenicima koji su u četiri školske godine imali tek jednu neopterećenu najvećim štrajkom nastavnika, koronom, izolacijom, online nastavom, pa onda i nedaćama potresa – i to upravo ovu 2022./2023.

Stoga im rezultati nisu loši, osobito usporede li se s onima koje je ostvarilo prethodnih pet generacija. Štoviše, ova je generacija popravila prosjek u hrvatskom jeziku iako su i tu "krčili put" budući da je ovo bila prva godina u kojoj učenici nisu mogli birati razine ispita iz materinskog jezika te su morali doseći prag prolaznosti iz esejskog dijela kako bi u konačnici položili ispit. Tako je ova generacija postigla prosječnu ocjenu od 3,1 na ispitu iz hrvatskog jezika što odgovara prosječnoj ocjeni prethodnih generacija koje su birale višu razinu ispita.

Bolja je ova generacija i na ispitima iz povijesti, likovnog, informatike, matematike, a lošija u fizici, politici i gospodarstvu te kemiji u odnosu na učenike iz prošlih pet generacija.

– Ovo je generacija maturanata koja je bila najviše zaklinuta za nastavu uživo, prvi razred bio im je obilježen štrajkom prosvjetara, potresom i uvođenjem online nastave od ožujka 2020. do kraja nastavne godine. Druga godina također, a uz sve to dogodio se još i potres na Banovini. Tek su u četvrtom razredu imali normalnu nastavu. Uzimajući u obzir sve to, rezultati su bili zadovoljavajući. Iz matematike i hrvatskog jezika bili su bolji u odnosu na 2019., ali i u odnosu na neke druge godine. Također, bolji rezultati bili su iz biologije, psihologije, informatike, povijesti i geografije. Ove godine nešto su lošiji rezultati nego u navedenim godinama ostvareni iz fizike, politike i gospodarstva te kemije. Slično je kada se gleda i ukupan broj negativnih ocjena, 2019. godine bilo ih je 19.576, a ove godine 15.832 negativne ocjene – kazao je Vinko Filipović, ravnatelj Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja ovogodišnje rezultate.

Kada je riječ o hrvatskom jeziku, predmetu koji je ove godine imao najveće izmjene na maturi, gimnazijalci su prosječno dolazili do četvorke na ispitu uz 73 posto točnih odgovora, na esejskom dijelu prosječno bi sakupili 68 posto, dok bi u dijelu "sažetak"

prikupili 72 posto riješenosti. Ovogodišnji učenici strukovnih škola mogu se pohvaliti prosječnom riješenosti ispita od 53 posto što je bilo dovoljno za ocjenu dobar, na esejskom dijelu dosegli su prosječnih 45 posto i 50 posto ostvarili su na sažetku.

– Malo sam se pribojavao uvođenja jedinstvenog ispita iz hrvatskog jezika, međutim pokazalo se da za strah nije bilo mjesta i da su sastavljači pitanja napravili u tom pogledu odličan posao. Teško je uspoređivati rezultate u odnosu na prethodne godine kad su bile dvije razine, međutim gleda li se iz pozicije ukupnog broja učenika koji nisu prošli prag prolaznosti u prethodnih pet godina, rezultati su bili znatno bolji u odnosu na 2019. – te godine ispit su pala 5044 pristupnika, a ove godine njih 3562 – kazao je Filipović.

Na pitanje koliko će ujednačeni ispit iz hrvatskog jezika učenicima osigurati bolju upisnu poziciju na fakultetima, ravnatelj Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja poručuje da ujednačavanje razina svakako doprinosi uravnoteženijoj upisnoj poziciji na fakultete, jer učenici, pogotovo oni odlični, više ne idu linijom manjeg otpora birajući nižu razinu ispita, što se posebice odnosi na učenike s gimnazijskim programima od kojih su neki s položenom nižom razinom hrvatskog jezika upisivali i studijske programe društvenog smjera, što je, kaže Filipović, nedopustivo.

– Ovim se dala dodatna dimenzija materinskom jeziku što je izuzetno važno uzimajući u obzir globalizacijske procese u kojima "mali" jezici postaju sve više ugroženi. Praksu jedinstvenog ispita imaju mnoge druge zemlje, primjerice Austrija, Francuska, Italija, Portugal, Nizozemska, Litva, Latvija, Estonija, Slovačka... – ističe. Kao dobar put vrijednosti materinskom jeziku pokazalo se i uvođenje praga prolaznosti na esejskom dijelu ispita. Podsjetimo, učenici su dosad mogli predati prazan esejski dio, a za pozitivnu ocjenu riješiti test što bi u konačnici rezultiralo prolazom na hrvatskom jeziku, a takva se praksa promijenila s ovom generacijom učenika koji su za pozitivnu ocjenu na esejskom dijelu ispita morali sakupiti 26,7 posto.

– Uvođenje praga prolaznosti na eseju polučilo je pozitivne učinke. Primjerice 2021. godine imali smo 3825 pristupnika koji na eseju nisu dobili nijedan bod, a ove godine takvih je bilo više od dvostruko manje, 1688 učenika. Prag prolaznosti na eseju bio je 26,7 posto, a na testu 38,8 posto čime smo opći prag prolaznosti zadržali na 35% što je dobar znak visoke razine postignuća ovogodišnjih maturanata na ispitu iz hrvatskog jezika. Vraćanjem praga prolaznosti na eseju također je dana nova dimenzija važnosti materinskog jezika čime će se zasigurno opće kompetencije naših maturanata kad je u pitanju materinski jezik poboljšati – mišljenja je Filipović. Ipak, kako kaže, uvođenjem praga na eseju nije do kraja iskorijenjena praksa predaje

praznog lista, a prag prolaznosti kao uvjet polaganja ispita iz hrvatskog jezika ostaje i sljedeće godine.

Nasuprot hrvatskom jeziku, fizika je pak predmet na kojem je svaki drugi pristupnik upisao jedinicu. Naime taj je izborni predmet ove godine biralo najviše maturanata, njih 7108, a prosječna ocjena svih pristupnika iznosila je 1,9. To je od 2019. godine najlošiji rezultat u tome predmetu – prosjek 2019. iznosio je 2,3, 2020. godine 2,0, 2021. godine prosječna ocjena u fizici bila je 2,3, a učenici koji su lani birali taj izborni predmet ostvarili su prosječnu ocjenu 2,5.

– Loši rezultati iz fizike već su godinama prisutni, a ove su godine, istina, najlošiji. Ima više razloga zašto je tako. Prije svega mislim da su sastavljači pitanja napravili iznimno zahtjevan ispit ako se gleda prosjek svih pristupnika, ali unatoč tome, petero je pristupnika ispit riješilo bez ijedne pogreške! Drugi razlog po mom je mišljenju u činjenici da sve više nastave fizike nije stručno pokriveno što je posebno izraženo u posljednjih desetak godina. Možda je u pitanju i način poučavanja. Centar će napraviti sveobuhvatnu analizu ovogodišnjeg ispita i svakako ćemo učiniti da on u sljedećim godinama bude primjereniji mogućnostima učenika. Nije cilj ispita državne mature pokazati što učenici ne znaju, nego naprotiv, moramo napraviti ispit kojim ćemo izmjeriti što učenici znaju – pojašnjava Filipović moguće uzorke loših ocjena u fizici.

I dok je u tome predmetu stanje najgore, u ispitu iz matematike na višoj razini najviše je učenika riješilo sve zadatke bez greške. U ovoj generaciji takvih je 12, a matematiku slijedi kemija kao predmet koji je imao najviše riješenih ispita s 100-postotnim rezultatom – devet se učenika može pohvaliti takvim uspjehom. Među njima je i Bruna Bakota, učenica splitske III. Gimnazije, koja je uz kemiju bez ijedne pogreške riješila i engleski jezik pa su tako ona i Matej Marjanović, učenik Gimnazije Pula, jedino dvoje maturanata u cijeloj generaciji koji su dva ispita na državnoj maturi riješili bez ijedne pogreške. Matej je svoje stopostotno znanje iskazao u informatici i matematici pa je stoga za svoj uspjeh nagrađen iznosom od pet tisuća eura.

– Trud i rad se isplate i svim budućim maturantima savjetujem da maturi pristupe bez panike, jer na dan pisanja ispita potrebni su dobar odmor, koncentracija i malo sreće. Sve što mogu jest zahvaliti svojoj školi i profesorima koji su organizirali dobre pripreme, koji su s nama radili sve četiri godine i učinili sve da učenicima budu na raspolaganju. Bili su ljudi kojima se moglo pristupiti bez straha za bilo kakvo pitanje i pomoć – kazala je Bruna Bakota.

Ovogodišnja državna matura pratila je jednake pragove prolaznosti, pa su oni isti posljednje tri godine, a s ovom maturom završio je i ciklus uvođenja novih kurikula.

– Pragove nismo mijenjali što je

dobar znak stabiliziranosti i uravnoteženosti sustava državne mature. Dobili smo nešto što prethodnih godina nismo imali, osobito u prvim godinama provedbe državne mature kad se poprilično "lutalo" u pragoima prolaznosti što je bilo i očekivano. Svake godine dostavljamo našem resornom ministarstvu izvješće o provedbi ispita državne mature iz čega se mogu iščitati određene specifičnosti. Budući da je ovogodišnjom maturom završen četverogodišnji ciklus uvođenja novih predmetnih kurikula, možda je ovo prilika da se oni detaljno analiziraju i u kontekstu rezultata na ispitima državne mature – pojašnjo je Vinko Filipović, ravnatelj Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Nastavno na velike promjene koje su pratile ovogodišnju državnu maturu, učenici koji iduće godine izlaze na ispite ne moraju strahovati od dodatnih velikih promjena, jer, kako kaže Filipović, njih neće biti.

– Svakako ćemo učiniti sve da se provedba dodatno unaprijedi u svim segmentima. Naravno, poučeni ovogodišnjim iskustvima, posebnu ćemo pozornost usmjeriti na propuste u zadacima koji su se dogodili ove godine. Na tragu toga ozbiljno razmišljam da se pojača sadržajna recenzija ispita angažirajući barem za neke ispite još jednog recenzenta. Svakako ćemo svi u svom dijelu odgovornosti, poučeni ovogodišnjim iskustvima, učiniti dodatan napor da propusta bude što manje. Državna matura zbog visokog je rizika i velikog interesa ne samo maturanata i njihovih roditelja nego i javnosti općenito izložena pomnom praćenju svakog detalja u provedbi pa zato propusti dobivaju visoku pozornost što ostavlja loš dojam koji nije uvijek realno opravdan – naglašava Filipović. A propusta je ove godine itekako bilo. Čak više nego lani i preklani – i to ne učeničkih, već propusta u samim ispitima i zadacima.

Naime zbog krivo formuliranog pitanja iz matematike u samom zadatku svim je pristupnicima priznat bod, a s tim bodom 276 pristupnika dobilo je prolaznu ocjenu na ispitu državne mature iz matematike. Uz matematiku, grešaka u pitanjima bilo je na još dva predmeta, a na jednu od grešaka u Politici i gospodarstvu upozorio je sam maturant koji se dobrom argumentacijom i preciznošću pokazao pametnijim od samih sastavljača pitanja.

– Žao mi je što su se dogodile pogreške na ispitima iz triju predmeta. Kao ravnatelj Centra osjećam i svoju odgovornost unatoč tome što nijedan ispit nisam vidio pa ni ove u kojima su napravljene pogreške. Ne želim relativizirati pogreške koje su učinjene, no njima je bačena sjena na puno toga dobrog što se dogodilo na državnoj maturi. Treba imati na umu da je za 28 predmeta, 140 osnovnih inačica, s prilagodbom i prijevodom ukupno 439, napravljeno 1945 zadataka, a pogreška se dogodila u četiri zadatka. Time želim reći da je provedba državne mature vrlo rizična,

zahtjevna i složena. Ne želim ovim propustima stigmatizirati 125 članova stručnih radnih skupina koji stručno i odgovorno već godinama rade ovaj vrlo zahtjevan posao zbog čega su izloženi pozornosti široke, ne samo stručne javnosti. Stručna radna skupina koja je napravila propust sa zadatkom iz Politike i gospodarstva svih je ovih godina vrlo odgovorno radila ispite, pa je šteta što se dogodio ovaj propust... Što se tiče Istambula koji je u zadatku naveden kao glavni grad Turske, propust je s gledišta geografske točnosti, ali ispitivala se jezična i pravopisna pismenost, a taj je zadatak riješilo 73% pristupnika – kaže Filipović. Ističe da će, kad je riječ o odgovornosti, svakako razgovarati sa svim članovima stručnih radnih skupina u kojima su se dogodili propusti i nakon svega donijeti odgovarajuće odluke.

Auz pogreške, u protekle dvije godine više je reakcija javnosti i na obranu učenika koji prekrše pravila državne mature. S pravilima koji bi ih mogli koštati poništavanja ispita, time i pada državne mature učenici se upoznaju tijekom cijelog četvrtog razreda, pravila se neprestano ponavljaju i prije same mature, a na dan ispita učenicima su ona ispisana i na samom ispitu. Ove godine učenik je odlučio esej pisati tiskanim slovima iako je to znak poništavanja ispita, a kršenje pravila objasnio je činjenicom da ima nečitljiv rukopis.

– Žao mi je što se dio javnosti populistički motivirano zauzimao za nepoštovanje pravila čime bi bio doveden smisao državne mature. Dovoditi u pitanje primjenu pravila zbog toga što su u Centru napravljene pogreške apsurdno je, kad bismo napravili presedan i radili iznimke, otvorili bismo Pandorinu kutiju kojom bi državna matura bila dovedena u pitanje. Dokle god sam ravnatelj Centra, zauzimat ću se za dosljedno poštovanje pravila ma kakve bile kritike pojedinaca. Državna matura ima standarde i iste kriterije za sve čime se stvaraju pretpostavke za poboljšanja u svim društvenim segmentima. Propuste Centra ne opravdavam, ali oni ne smiju biti razlog odustajanja od primjene pravila. Žao mi je svakog učenika koji je (ne)svjesno prekršio pravila (korištenje mobitela, neprimjerni sadržaji...) i onih koji nisu poštovali pravilo da se esej ne smije pisati velikom tiskanim slovima što u ispitnom katalogu jasno stoji. Treba reći da je na gotovo 29 tisuća maturanata i na 140 tisuća ispita samo sedmero pristupnika sankcionirano poništenjem ispita. Time su maturanti pokazali visok stupanj odgovornosti što svima nama može biti dobar primjer – zaključio je ravnatelj Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja Vinko Filipović.

Završetkom ovogodišnje mature u ljetnom je upisnom roku 25.441 kandidat, od ukupno 30.753 prijavljenih (nisu svi kandidati ovogodišnji pristupnici državne mature), ostvario pravo upisa na neki od fakulteta u Hrvatskoj.